

MUZEUM

KL PLASZOW

Niemiecki nazistowski obóz Plaszow został utworzony przez Niemców w październiku 1942 roku na terenie krakowskich dzielnic Podgórze i Wola Duchacka. Pierwsze prace rozpoczęto na obszarze zlokalizowanych w tym miejscu cmentarzy żydowskich. Plaszow powstał jako obóz pracy (Zwangsarbeitslager Plaszow des SS- und Polizeiführers im Distrikt Krakau – ZAL Plaszow) i był przeznaczony dla Żydów ze zlikwidowanego w marcu 1943 roku krakowskiego getta. W latach 1943–1944 osadzono w nim także Żydów ocalałych z likwidowanych przez Niemców gett w Bochni, Tarnowie, Wieliczce, Rzeszowie, Przemyślu oraz z obozu pracy w Szebniach.

W lipcu 1943 roku Niemcy utworzyli na terenie ZAL także obóz pracy wychowawczej dla Polaków. Przechowywano w nim mieszkańców Krakowa oraz ofiary pacyfikacji podkrakowskich miejscowości. W styczniu 1944 roku obóz pracy został przekształcony w obóz koncentracyjny (Konzentrationslager Plaszow bei Krakau – KL Plaszow). W tym samym roku funkcjonował on również jako obóz przejściowy dla kierowanych do KL Auschwitz węgierskich Żydów. Od wiosny 1944 roku do KL Plaszow przyjeżdżały transporty więźniów z ewakuowanych obozów w dystryktach lubelskim i radomskim. Z KL Plaszow wywożono transporty do innych obozów pracy i koncentracyjnych. Szacuje się, że przez cały okres funkcjonowania obozu przechowywano w nim ponad 35 tysięcy osób, a liczba jego ofiar oceniana jest na około sześć tysięcy. Wśród nich największą grupę stanowili Żydzi – ofiary likwidacji krakowskiego getta oraz złapani na tak zwanych aryjskich papierach – przeznaczeni na śmierć podczas selekcji dokonywanych w obozie.

Na terenie KL Plaszow rozstrzeliwano również osadzonych w krakowskim więzieniu przy ulicy Montelupich Polaków, Żydów i osoby innej narodowości. Egzekucje i pochówki odbywały się w trzech miejscach straceń: obok starego cmentarza oraz na terenie dwóch dawnych szańców artyleryjskich, zwanych H-górką i C-dołkiem.

W szczytowym okresie funkcjonowania obozu (połowa 1944 roku) więziono w nim ponad 20 tysięcy osób, a na jego terenie znajdowało się około 200 obiektów: baraków więźniarskich i produkcyjnych, zabudowań gospodarczych, budynków infrastruktury obozowej, domów i mieszkań zajmowanych przez załogę. Obóz obejmował wtedy obszar około 80 hektarów.

Likwidacja KL Plaszow trwała od sierpnia 1944 roku, gdy Niemcy rozpoczęli wywożenie więźniów i infrastruktury obozowej (części baraków, wyposażenie warsztatów itp.). 14 stycznia 1945 roku ostatnia grupa około 600 więźniów KL Plaszow wyruszyła pieszo w kierunku KL Auschwitz. Od 19 stycznia do końca 1945 roku na terenie poobozowym stacjonowała Armia Czerwona, pustosząc go. Po jej wyjściu obszar ten stał się dostępny dla każdego, a proces dewastacji postępował.